

בהקטרה – כל אחד עושה מלאכתו, משום ברוב עם הדרת מלך. ואשמעינן קרא הכי כדי שלא יתבזה עליהם קרבן מנחה (פירוש הראב"ד לתורת כהנים נדבה פ"ט).

ואמר (גבי דם הפסחים) נתנו לחברו וחברו לחברו – להודיעך כי כל מה שתוכל לעשות מצוה באנשים רבים, הרי זה משובח ברב עם הדרת מלך (פירוש המשנה לרמב"ם פסחים ה,ה).

'... ונראה לי לפרש בדרך הרמז, דהנה כל בי עשרה שכינתא שריא, כי ברוב עם הדרת מלך וכל דבר שבקדושה יותר טוב לעשות באגודה מלעשות יחידי; אף כשיש להצדיק התבודדות ומתפלל ביחידי יוכל להרים עצמו יותר ולעלות במעלות מעלות יותר מבהתפללו ביחד עם שאר העם, אף על פי כן יוכל להיות עליו קטרוג ויוכל ח"ו ליפול למטה. אמנם בעשות הדבר שבקדושה באגודה אזי אין עליו קטרוג. והא ראייה, שאף שהצדיק מתפלל ומרים עצמו בעולמות העליונים אף על פי כן אינו יכול לומר קדושה בפחות מעשרה (מאור ושמש וישלח ד"ה ויקם).

'... והאמת הוא שכן צריך האדם לברוח ליערות ולפרוש עצמו מן המון עם כדי שינצל מדעות רעות וממעשים רעים. אך זאת אינו מועיל אלא להנצל מן הדברים המעכבים עבודת השם יתברך, אבל להשיג הקדושה העליונה אינו זוכה עד שידבק עצמו אל אנשי השם עובדי ה' באמת, ולהשתתף עמם יחד בעבודה רבה הן בתפלה והן בלימוד התורה, ועיקר המצות הכל יהיה בכנסיה יחד עם מבקשי ה' ואז יוכל להשיג הקדושה העליונה.

ולפי רוב העם המתקבצין יחד לעסק עבודת ה' כן שורה עליהם הקדושה העליונה כמו שאמרו חכמי המשנה לפי רוב הקהל הן מברכין – כי לפי רוב הקהל כן משיגים הקדושה העליונה, שברוב עם הדרת מלך, אבל אם האדם ירצה לפרוש עצמו מן הציבור ולהתבודד עצמו להתפלל ביחיד או לשום עיקר עבודת ה' הנעשה בכנסיה יחד – בלתי אפשר שישג הקדושה העליונה, ולא עוד אלא יוכל לנטות חלילה מרוב גופי תורה אם יתבודד עצמו (שם קדושים ד"ה וידבר).

דף טג

'האומר הרי עלי במחבת – לא יביא במרחשת. במרחשת לא יביא במחבת'. ובדיעבד, לחכמים (במשנה קב): לא יצא ידי נדרו, ולדעת ר' שמעון (בברייתא שם, ולעיל ג.) – יצא, שקביעות הכלי לאו כלום הוא.

'בית שמאי אומרים: האומר הרי עלי מרחשת – יהא מונח עד שיבא אליהו, מספקא להו אי על שום כלי נקראו או על שום מעשיהן. לולא פרש"י ותוס' היה נראה שאין מדובר דוקא ב'הרי עלי מרחשת', אלא בית שמאי מסופקים בעצם מנחת המרחשת מהי, האם הוא כלי שונה אם לאו [אבל המחבת ידועה היא וכתובה כמה פעמים בתורה]. ולכך אי אפשר להביא מנחת מרחשת עד שיבא אליהו (שפת אמת).

בפירוש הראב"ד (לתורת כהנים, ויקרא י) נראה שגרס בדברי בית שמאי 'הרי עלי מחבת ומרחשת'. והוא מפרש שם כפירוש רש"י המובא בתוס' כאן.

'הרי עלי בתנור – לא יביא מאפה כופה ולא מאפה רעפים...'. אין הכוונה לומר שמאפה כופה אינו בכלל נדרו לפי שפרש 'בתנור', אלא הכוונה שאין מאפה כופה כשר במנחה כלל לפי שאינו בכלל המנחות שפרטה תורה, והמביא מאפה כופה – פסול. ונקט התנא לשון זה משום הרישא, 'הרי עלי במחבת לא יביא במרחשת' (עפ"י רש"ש; חזון איש כט, כד).
וכן הביא בלקוטי הלכות מן התוספתא, שאם הביא בכופה – פסול. וכן הלכה.

חלות ורקיקין. החלות עבות והרקיקים דקות [כמו שנאמר ורקיקי מצות] (רבי אברהם אבן עזרא שמות כט). ובספר מנחת חינוך (קטז, י) תפס שאין שום חילוק באפייתן מלבד זה שהחלות נבללות בשמן והרקיקים אינם נבללים רק נמשחים. ועל סמך הנחה זו תמה תמיהה. וכנהנתו זו נראה לכאורה מלשון רש"י להלן (עז. ד"ה הא דלא): 'רקיק וחלות חד הוא אלא שזה נבלל וזה נמשח'. וע"ע במובא להלן עה.

'רבי שמעון אומר: תנור תנור שני פעמים – אחד שתהא אפייתן בתנור ואחד שיהא הקדישן בתנור... אמר רבא: שיהא הקדישן לשום תנור'. צריך עיון מה טעם יש בדבר [וברמב"ם לא נזכר דין זה]. ואפשר שרבי שמעון לשיטתו הולך שהכל קרבן אחד הוא, בין חלות בין רקיקין. והשמיענו הכתוב שסוג מנחה זו הוא 'מאפה תנור', זהו שמה, אלא שאפשר לעשות מנחה זו בצורות שונות; חלות או רקיקין. ונפקא מינה – שאם חשב מחלות לרקיקין אין כאן מחשבת 'שלא לשמה'.

ולפי זה מובן שהרמב"ם שלא פסק כרבי שמעון במשנה, השמיט גם דין זה (עפ"י חדושים ובאורים ז, א). בשפת אמת באר השמטת הרמב"ם שהוא פוסק תנור מקדש שלא כשיטת ר' שמעון, ואם כן ניתן לפרש כפשוטו כמו שפרשו בתחילה, שיהא הקדישן בתנור (וכ"כ בובח תודה, ועע"ש).

ואולם הראב"ד (בפירוש התו"כ ויקרא, י) פרש שיהא הקדשה לשם תנור – שאם הקדישה לשם מחבת והביאה בתנור פסולה. (ונראה שר' שמעון לשיטתו קב: שהנודר במחבת והביא במרחשת – יצא ידי נדרו, דקביעותא דמנא לאו כלום היא, הלכך הוצרך לדרוש שאם שינה ממחבת למאפה תנור – לא יצא. אבל לפי מה דקיימא לן שלא יצא ידי חובתו, אין צריך לימוד על כך. ומובנת השמטת הרמב"ם).

ורבנו הלל (בפירושו לתורת כהנים שם) פרש 'מקדישה לשם תנור' – שאם הקדיש לשם כופה פסולה.

'אמר רבי יהודה: מנין לאומר הרי עלי מנחת מאפה שלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין, תלמוד לומר קרבן מנחה – קרבן אחד אמרתי לך ולא שנים ושלשה קרבנות. אמר לו ר' שמעון, וכי נאמר קרבן קרבן שני פעמים, והלא לא נאמר אלא קרבן אחד...'. כתב בספר מנחת חינוך (קטז, ב) שיש נפקותא נוספת במחלוקתם; אם נדר בפירוש להביא חלות או רקיקין, לר' שמעון יכול להחליף שהרי הכל קרבן אחד, ולר' יהודה לא יחליף ואם החליף כשר. ולר' יוסי בר' יהודה – אפילו בדיעבד לא יצא, כאומר מחבת והביא במרחשת. וכעין שאמרו בסמוך, שלר' יהודה בדיעבד אם הביא מחצה חלות ומחצה רקיקין – כשר, ולר' יוסי בנו – פסול. 'זוה פשוט'.

והנה לדעת ר' שמעון עצמו, הנודר להביא במחבת והביא במרחשת – יצא ידי נדרו כנ"ל, אבל לדעת חכמים (במשנה שם) שלא יצא לכאורה יש מקום לומר שגם בחלות ורקיקין לא יצא, אפילו אם נניח שהם מנחה אחת – שהרי מכל מקום לא קיים מוצא שפתיו.

ובספר חדושים ובאורים (ו, יג) צידד גם כן [כדברי המנ"ח] שאם מנחה אחת הן יצא ידי נדרו [ובמקום אחר פקפק בזה. ע"ש יא, ד]. ואולם כתב שלר' יהודה אף בדיעבד לא יצא, שהרי קבע את קרבנו להיות חלות או רקיקין.

*

פעם אחת בפרשת ויקרא אמר (– הרה"ק רמ"י מאיזביצא זצ"ל) כשלמדתי הפוסקים 'ואם מנחה על המחבת וגו' פתת אותה פתים וגו' האי מי צו קישמעקט חיים (– הרגשתי ריח של חיים). וספרתי את התיבות מאלו שני הפסוקים ועולים במספר ח"י, וספרתי האותיות ועולים במספר ס"ח כמנין חיים' (מתוך 'דור ישרים' – תולדות אדמור"י איזביצא ראדין, עמ' מ).

*

'ואם מנחת מרחשת קרבנך' – ... היינו רחש לבי דבר טוב כנ"ל. וזה שפרש"י כלי עמוק שהיה במקדש – רצה לומר, כי הנה בזמן שבית המקדש קיים היו הכהנים עוסקים בעבודתם ולוים בדוכנם. אבל ישראל במעמדם מה עשו בשעת העבודה והדוכן – אלא עמדו ורחש לבם דבר טוב מעומקא דלבא. והוא הכלי עמוק שהיה במקדש. והנה עבשו שבטל התמיד וכו', צריך להיות כן בתורה ותפלה שהוא במקום קרבנות, והיינו שלא תהיה משפה ולחוץ אלא מעומקא דלבא.

אי נמי מנחת מרחשת כנ"ל רחש לבי דבר טוב – היינו עבודה במחשבת הלב ומוח. ופרש"י כלי עמוק שהיה במקדש, כלומר, היה אז ולא עבשו, כי בזמן שבית המקדש קיים היו גדולי ההשגות, עבדו בעמקות המוחין והמחשבה, אבל עבשו בזמן הזה קטני הדעת, בעובדא ומלולא תליא מלתא ולא במוחין, כי לאו כל מוחין סביל דא, והבן' (דברי ישראל [מודיעין] ויקרא).

פרק ששי – 'רבי ישמעאל'

(ע"ב) 'בשבת היה נקצר ביחיד ובמגל אחד ובקופה אחת, ובחול – בשלשה, בשלש קופות ושלש מגלות' – כדי לפרסם הדבר, מפני הבייתוסין שאומרים אין העומר בא אלא בראשון בשבת (עפ"י גמרא להלן סד. ורש"י). ומשום ברוב עם הדרת מלך (פסקי הרי"ד). וגם משום זריות, כדי לגמור מעשהו במהרה (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם).

וחכמים אומרים: אחד שבת ואחד חול בשלשה... – לפרסם הדבר, להוציא מלבן של בייתוסין שהיו אומרים: אין קצירת העומר דוחה שבת (פסקי הרי"ד. וע' מנחה טהורה טהרת הקדש ויד דוד, שעמדו על תוספת הטעמים שנתנו הראשונים).

'מוטב שירבה במלאכה אחת – בהרקדה, ואל ירבה במלאכות הרבה'. יש ללמוד מזה לשאר מקומות, כגון במקום פיקוח נפש בשבת, עדיף להרבות במלאכה אחת כגון להרבות בכתיבה, מאשר לעשות מלאכה נוספת תחת תוספת הכתיבה. ואף חכמים החולקים כאן על ר' ישמעאל, מודים לעיקר הדבר (עפ"י אגרות משה אה"ע ח"ד סוס"י עג).

ויש שנראה מדבריהם שחכמים חולקים על רבי ישמעאל בעיקר הסברא (כן נראה בשו"ת שאגת אריה נט. וכן צידד באגרות משה באו"ח ח"ד סוס"י קג).

ומדברי המפרשים בסוגיתנו (ק"א, שפ"א, הגר"ס) נראה שהחכמים חולקים רק משום מצוה מן המובחר [שאלו היו סוכרים חכמים שיש שבה בחמש סאים מבשלש, היו עושים כן גם בשבת, כדמשמע בגמרא], אבל בלאו הכי משמע שמודים הם לעיקר הסברה שמוטב מלאכה אחת ממלאכות הרבה. וכן מובאת סברא זו להלכה בר"ן שבת צג. [עוד היה נראה כאן סברא נוספת; תוספת ההרקה נעשית לצורך שהרי צריך עשרון, ואילו תוספת קצירה וזריה וכו' בכמות מרובה אינה לצורך, שהרי יכול למעט בקצירה ולכשיוזקק אה"כ ירקד עוד. ויתכן שגם זה נכלל בדברי הגמרא מוטב להרבות במלאכה אחת ממלאכות הרבה הנעשות שלא לצורך, וכן משמע מדיוק לשון רבנו גרשום]. עוד משמע בפשטות מדברי המפרשים, שמספר פעולות ההרקה הנוספות שבשלש סאים, אינן פחותות ממספר הפעולות והמלאכות אילו היה קוצר חמש סאים. – ע' גם בשאגת אריה נט. וע"ש (ובסי' נא) באריכות בכלל הסוגיא ובענין ריבוי אנשים במלאכות שהותרו, כגון מילה ע"י שני מוהלים. וע"ע בשו"ת אבני נזר או"ח קנח ואה"ע קכה, ג.

דף סד

'בין שנראה בעליל ובין שלא נראה בעליל, מחללין עליו את השבת. רבי יוסי אומר: אם נראה בעליל – אין מחללין עליו את השבת... אבל התם דנמצאת אתה מכשילין לעתיד לבא, אימא כרבנן סבירא ליה'. ודאי מן התורה מחללים גם בשנראה בעליל, אלא שלדעת ר' יוסי אסור הדבר מדרבנן ולדעת חכמים לא אסרו משום סברת 'נמצאת מכשילין לעתיד לבוא' (עפ"י ריטב"א ראש השנה כא:).
וכן כתב מדעתו בשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"ב עט, ג), שלא מצינו שבשביל חשש שלעתיד יתירו רבנן איסור דאורייתא, אלא מן התורה כל עוד לא קדשו בית דין את החודש יש לילך להעיד בשבת, כי אפשר, ולו במקרה רחוק מאד, שיהא צורך בעדותם, רק מדרבנן יש לגזור. אלא שצידד שם שמא לר' יוסי אסור הדבר מדאורייתא.
וכן לענין שאר ההלכות המובאות בסוגיא, שנחלקו החכמים אם צריך לצמצם במלאכות כשאפשר אם לאו – כולן מותרים מן הדין ואין לאסור אלא משום חומר שבת. ולכן התיירו החכמים במקום מצוה מן המובחר או משום פרסומי מילתא או בזיון קדשים וכדומה (עפ"י קרן אורה).

'... דנמצאת מכשילין לעתיד לבא'. על סברא זו, ע' בשו"ת חתם סופר רג; אגרות משה או"ח ח"ד פ; מנחת שלמה ח"א ח; שבט הלוי ח"ו כו וח"ו פו.

'היו לפניו שתי חטאות אחת שמינה ואחת כחושה, שחט... כחושה ואחר כך שמינה – פטור, ולא עוד אלא שאומרים לו הבא שמינה לכתחלה ושחוט'. אף על פי שאם יביא שמינה נמצאו קדשים הולכים לשריפה, ובשבת – נמצא שוחט בהמה שלא לצורך, מכל מקום משום מצוה מן המובחר אין לחוש להפסד קדשים וכן לחילול שבת, שהרי הותרה עבודת ציבור [וכמו שהתירו חכמים במשנה להרבות בקצירה משום מצוה מן המובחר] (עפ"י קרן אורה ועוד. וע' אור שמח שגגות ב, טו; שו"ת פרי יצחק ח"א כח דף מט, ד ואילך; אבני נזר חו"מ קמב ד"ה וראיה).

בשו"ת חכם צבי (מה) כתב להוכיח מכאן שקיים מצוה בהידור עדיף על 'אין מעבירין על המצוות' [ודלא כדעת השכות-יעקב ח"א לד] – שהרי בגלל הידור שבשמנה, מורים לו להעביר על המצוה הראשונה.
ואעפ"י שנראה שמודה החכ"צ שאם התחיל כבר במצוה, אין לעזובה משום הידור – כאן אינו נחשב 'התחיל', מפני שאין זו מצוה פרטית אלא של כל ישראל, והתחלתו של הכהן הפרטי אינו נחשב כ'התחיל' לגבי כלל הציבור, שהרי הם רוצים רק במובחר, וכאילו אינו שלוחם על בחירת בהמה כחושה, ונחשב כלא התחיל כלל (עפ"י אגרות משה או"ח ח"ב סוס"י לז).

הלכה כחכמים.

כתב הרמב"ם שתנופה שניה היתה עם הלחם. וצ"ע, הרי לדעת חכמים משוים תנופה לאחר שחיטה לתנופת שלמי יחיד, וא"כ לכאורה אין להניף עם הלחם (ע' זבח תודה ושפת אמת).

ג. חמשה שהביאו קרבן אחד – אחד מניף בשביל כולם.
השולח קרבנותיו ממדינת הים – הכהן מניף עבורו.

ד. שלמי יחיד טעונים סמיכה ותנופת חזה ושוק ואימורים (כמפורש בכתוב), ואינם טעונים תנופה מחיים. מיעטה תורה בשלמי ציבור אתם – ולא שלמי יחיד.
שלמי ציבור טעונים תנופה חיים (כמפורש) ושחוטים (גלמדים משלמי יחיד), ואינם טעונים סמיכה. שכן הלכה מסיני – שתי סמיכות בציבור [– פר העלם דבר ושעיר המשתלח] ותו לא (ע"ע להלן צב).
אשם מצורע טעון סמיכה (כשאר קרבנות. וישנה דעה שאינו אלא מדרבנן. ע' זבחים לג) ותנופה חי (כמפורש), ואין טעון תנופה שחוט. מיעטה תורה בשלמי יחיד אתו.

קח. מנין ששיירי מצוה מעכבים את הפורענות? האם כשר לומר 'גירא בעיניך השטן'?

שיירי מצוה מעכבים את הפורענות – מתנופה שהיא שירי מצוה כלומר שאינה מעכבת הכפרה (כדלהלן צב):, ועוצרת רוחות רעות וטללים רעים.
רב אחא בר יעקב היה מוליך ומביא את הלולב ומראה ואומר, גירא בעינא דשטן. ודחו ואמרו שאין לעשות כן, משום שיבוא להתגרות בו.

דף סג

קט. א. מה בין מחבת למרחשת?

ב. האומר 'הרי עלי מרחשת' – מה דינו?

ג. מהי מנחת 'מאפה תנור', ממה היתה עשויה וכיצד היה קידושה ועשייתה?

א. רבי יוסי הגלילי אומר (על פי מסורת קבלה): מרחשת יש לה כיסוי, מחבת אין לה כיסוי.
רבי חנינא בן גמליאל אומר: מרחשת – עמוקה [דומה כמין כלבוס עמוק, וכשבצק מונח בתוכו דומה כתפוחי הכרתיים (כצ"ל. ריעב"ץ). ובלוטי היוונים – דברי בית הלל] ומעשיה רוחשים (=רכים, נדים כשנוגעים בהם). מחבת – צפה (=שאין לה תוך) ומעשיה קשים.
הלכה כרבי חנינא בן גמליאל. ולפי זה גם אם לא יעשה כיסוי למרחשת – אין חשש בדבר. והוא הדין אם עשה כיסוי למחבת – כשר (לקוטי הלכות).
ה'מחבת' וה'מרחשת' הנן שני סוגי מנחות נדבה, והאומר 'הרי עלי במחבת' – לא יביא במרחשת, וכן להפך. ואין להביא מנחה שחציה מעשה מחבת וחציה מעשה מרחשת – שהרי שני קרבנות נפרדים הם. (ואף בדיעבד – לא יצא. כן מבואר בדברי ר' יוסי בר' יהודה. ולא משמע שנחלקו בו).

ב. 'הרי עלי מרחשת' (ולא 'במרחשת', או 'מנחת מרחשת') – בית שמאי אומרים: יהא מונח עד שיבוא אליהו, כיון שיש ספק בדבר האם כוונתו לנדב כלי מרחשת או מנחת מרחשת (כ"פ רש"י לפנינו. וכ"פ התוס'. ע"ש).

הסיקו התוס' שמדובר כגון שהפריש מעות והקדישן ל'מרחשת' כפי מה שיוכרע במשמעות הלשון, וכיון שאין ללשון הכרע – אין לו תקנה בספק. אבל באופנים אחרים, יש לו להביא כפי כל המשמעויות האפשריות, לצאת מן הספק. ובספר קרן אורה צידד לומר, כיון שיצא נדרו מפיו בלשון מסופק, מראש לא חל עליו חיוב ברור, הלכך יהא מונח. בית הלל אומרים: כלי היה במקדש ו'מרחשת' שמו, וזוהי נדבתו.

ג. מנחת מאפה תנור היא מנחת רשות, כלומר מנחת נדבה. ובאה משני סוגי לחם אפשריים: עשר חלות או עשרה ריקיקים. לדברי רבי שמעון כשר להביא מחצה חלות ומחצה ריקיקין (שהרי שניהם קרבן אחד). רבי יהודה חולק כי קרבנות נפרדים הם (בשמן, בשמן – חילק), והלא צריך להביא קרבן אחד (קרבן מנחה מאפה תנור) ולא שנים ושלשה קרבנות. ולשיטתו כשר בדיעבד כשהביא מחצה ומחצה. ואילו לדעת רבי יוסי בנו פסול אף בדיעבד (שהוקשו בכתוב למחבת ומרחשת ולחֶרְבָה ובלולה, כשם שאי אפשר להביאם מחצה מחצה כך בחלות וריקיקין, כפרש"י).

הלכה כרבי יהודה (מנחת חינוך קטז, ב קמ"ג, ויש מצדדים שמא הלכה כרבי יוסי בר"י שאף בדיעבד לא יצא (ע' משל"מ מעה"ק יו"ה; ליקוטי הלכות; יד דוד. וע"ע קרן אורה). בהקדשת הסולת יאמר, על מנת לאפותה בתנור אני מקדישה (כן דרש רבי שמעון מהכפלת תנור). רבי יהודה דרש הכפלת 'תנור' לדרשה אחרת. והרמב"ם השמיט דין זה. על מתן שמן ויציקה ובלילה במאפה תנור – ע' להלן עה; מג"ח קטז, י; חזו"א כה. לאחר מכן אופה בתנור שבמקדש עשר חלות או ריקיקים. ועדיין אינם מתקדשים קדושת הגוף – כדברי רבי שמעון, וכשר לאפותם חוץ לעזרה. ויש תנאים החולקים (כדלהלן עב:). הרמב"ם פסק תנור מְקַדֵּשׁ (ע' הל' מעה"ק יב, כג; תמידין ומוספין ה, ז וכו"מ, ושם ה, ז). ולפי מה שכתבו התוס' להלן (עד סע"ב) לפי מה שדייקו מסתם משנה דהתם אין תנור מקדש. אחר אפיייתם פותתם ומערבם עד שמתחזרים לסלתם, בוללם בשמן (את החלות. ע' טה"ק; חזו"א כה, ב) וקומץ. לדברי רבי שמעון שיכולות לבוא משני מינים גם יחד – קומץ משניהם. ואם קמץ ועלה בידו אחד על שניהם – יצא.

אפייית המנחה בתנור דוקא, לא מאפה רעפים ולא ביורות הערביים. מאפה כופח (= מין תנור קטן, מקום שפיתת קדרה אחת) – לדברי תנא קמא לא יביא, ולרבי יהודה יביא אם ירצה (תנור תנור שתי פעמים). לתנא קמא אף בדיעבד פסול. וכן הלכה (לקוטי הלכות עפ"י התוספתא ועוד).

פרק ששי

- ק"י. א. מהי כמות השעורים ממנה היתה באה מנחת העומר?
ב. האם יש חילוק במעשה קצירת העומר, כשהיתה באה בחול וכשהיתה באה בשבת?
א. לדעת חכמים, העומר היה בא משלש סאים (= איפה אחת) שעורים, מנפם ומעמידם על עשרון (והעמר עשרית האיפה הוא).

לדברי רבי ישמעאל, זהו דוקא כשבא בשבת, שאין להרבות יתר על מידה זו כי אפשר לברור סלת מובחר ע"י הרקדה מרובה, אבל כשבא בחול – מצוה להביא חמש סאים, ומהם לנפות עשרון. (יחס של 3/50), שכן משובח הדבר יותר, להוציא מעט סלת דק היוצא ראשון.

ב. לדברי חכמים במשנתנו, לא היה הפרש בין חול לשבת בקצירת העומר, לא בכמות ולא באופן העשייה. לדברי רבי ישמעאל היה חילוק בכמות הנקצרת, כנזכר. לדברי רבי חנינא סגן הכהנים, בשבת היה נקצר ביחיד ובמגל אחד ובקופה אחת, ובחול – בשלשה, לעשות לו פרסום, מפני הבייתוסין. ולחכמים – אף בשבת היה נעשה בשלשה. [ישנה דעת תנאים שאין קצירת העומר דוחה שבת כלל, כדלהלן עב].

דפים סג – סד

קיא. באלו מצוות הדוחות את השבת, נחלקו חכמים האם יש למעט במלאכות כשאפשר, אם לא? מהן הסברות המיוחדות שבכל מקום ומקום?

המצוות שנחלקו בהן תנאים האם ממעטים בהן בשבת; כאמור, לרבי ישמעאל מיעטו מן הכמות הנקצרת בחול. ולחכמים לא מיעטו. מצד אחד כאשר בא מעט מתוך כמות גדולה הרי זה הידור מצוה ושבת. מצד שני מוטב להרבות במלאכה אחת – הרקדה – כדי להוציא קמח מובחר, ולא להרבות במלאכות הרבה; קצירה, זריה, ברירה וכו' שלא לצורך (ע' ר"ג).

וכן נחלקו תנאים האם אדם אחד קוצר את העומר שבא בשבת, ובמגל אחד ובקופה אחת (ר' חנינא סגן הכהנים), או בשלשה כבכל שנה (חכמים). כאן צורך גבוה נעשה כהלכתו, בין שנעשה באחד בין בשלשה, ואין הפרש בהידור המצוה כשלעצמה. אלא יש כאן סברה אחרת – לפרסם הדבר, כדי להוציא מלבן של צדוקים.

הפשט הפסח בי"ד שחל להיות בשבת – נחלקו חכמים האם מפשיטים עד החזה בלבד לצורך הוצאת האימורים (ר"ש בנו של ריב"ב), או מפשיטים את כולו (חכמים). כאן הנידון שונה כי כבר נעשה צורך גבוה ואין בהמשך ההפשטה צורך לפסח, מאידך יש כאן סברה אחרת להתיר – משום בזיון קדשים. א. הוא הדין לשאר קרבנות ציבור. או אפשר שדוקא בפסח התירו חכמים מפני שעיקרו בא לאכילה (תוס').

ב. יש לשמוע מדברי הרמב"ם (קרבן פסח א, יד טז) שפוסק מפשיט את כולו. ונראה שלדבריו היה מוציא האימורים לאחר גמר ההפשט, ולא כמשמעות הסוגיא בשבת (קלב כדפרש"י) שהיה מוציאם כשהגיע לחזה (עפ"י שאגת אריה נא).

חילול שבת לצורך הגדת עדות החודש, כשהירח נראה בעליל; לחכמים – מחללים, ולרבי יוסי אין מחללים. כאן אין קעת שום צורך גבוה ולא ניתנה שבת לידחות כלל, שלא כבנידונים דלעיל. מאידך יש הטר משום פעמים אחרות שיימנעו מלבוא לב"ד גם כשלא יראה בעליל.